

Δύο κρυφά όπλα για την αποφυγή αναδιάρθρωσης

Σε τι ελπίζει και τι προσδοκά η κυβέρνηση στην προσπάθεια να αποφύγει μια τέτοια αρνητική εξέλιξη

Του ΣΩΤΗΡΗ ΝΙΚΑ

Η κυβέρνηση και οι εκπρόσωποι της τρόικας διατυμπανίζουν σε κάθε ευκαιρία ότι η Ελλάδα δεν πρόκειται να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση του χρέους της. Αν' ό, τι φαίνεται... κάτι παραπάνω ξέρουν.

Αυτή τη στιγμή διαμορφώνονται οι συνθήκες τόσο σε οικονομικό, όσο κυρίως σε πολιτικό επίπεδο στην Ευρώπη, ώστε την κρίσιμη στιγμή που η χώρα θα κληθεί να διαχειριστεί ένα χρέος ίσο με το 150% του ΑΕΠ της (το 2012), να χρησιμοποιηθούν τα εργαλεία εκεί που θα βοηθήσουν στην καλύτερη διαχείριση του υπέρογκου χρέους, χωρίς η Ελλάδα να οδηγηθεί σε πτώχευση.

Τα εργαλεία αυτά είναι δύο και καθοριστικό ρόλο για την ενεργοποίησή τους θα παίξει η πορεία εφαρμογής του Μνημονίου που έχει υπογραφεί με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Ε. Ε. και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Αν η χώρα έχει καταφέρει να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί στο Μνημόνιο ή, ακόμα καλύτερα, αν τους υπερβεί δημιουργώντας θετικές εκπλήξεις στις αγορές, τότε η πολιτική στήριξη της Ευρώπης θα είναι πολύ πιο εύκολο να παρασχεθεί.

Σημαντικό ρόλο, επίσης, στην όλη διαδικασία θα έχει και ευρωπαϊκός μηχανισμός στήριξης (ΕFSF) που δημιουργήθηκε μετά την ενεργοποίηση του μηχανισμού στήριξης της Ελλάδας και αναμένεται να είναι διαθέσιμος ακόμα και εντός του μήνα. Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι μέσω αυτού μπορεί το Δημόσιο να διαχειριστεί το χρέος του με τέτοιο τρόπο ώστε και να μειωθεί και να μην υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στις αγορές και στους επενδυτές. Και αναφερόμαστε στις επιπτώσεις που θα δημιουργούνταν από μία πιθανή αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους.

As δούμε, όμως, τα δύο εργαλεία που δυνητικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν διευκολύνοντας την Ελλάδα στην αποπληρωμή των χρεών της και αποτρέποντας το οποιοδήποτε ενδεχόμενο αναδιάρθρωσης:

1. Βάσει του σχεδίου χρηματοδότησης της Ελλάδας από το Μνημόνιο, η χώρα θα κληθεί να αποπληρώσει τα 110 δισ. ευρώ σε πολύ συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αναλυτές υποστηρίζουν ότι εφ' όσον όλα κυλούν ομαλά, το πιο πιθανό είναι το ΔΝΤ και η Ε. Ε. -ή τουλάχιστον η Ε. Ε. - να δώσουν

Αν η Ελλάδα αγοράσει ελληνικά ομόλογα που διαθέτει η ΕΚΤ μέσω του μηχανισμού στήριξης, ουσιαστικά θα πετύχει μια «αναίμακτη» αναδιάρθρωση χρέους.

«ανάσα» στην Ελλάδα, ανακοινώνοντας αλλαγή στον τρόπο πληρωμής των 110 δισ. ευρώ που θα έχει δανειστεί από αυτούς η χώρα.

«Κάτι τέτοιο θα άλλαζε όλη την εικόνα στην αγορά», αναφέρουν και σπευδούν να διευκρινίσουν ότι η παραπάνω απόφαση αν ληφθεί θα δώσει τη δυνατότητα στην Ελλάδα να σπάσει σε περισσότερα χρόνια και σε βάθος ετών τις υποχρεώσεις της, ανακουφίζοντας τις δαπάνες των προϋπολογισμών της. Από την πλευρά τους, κυβερνητικά στελέχη σημειώνουν με νόημα ότι το ΔΝΤ και η Ε. Ε. δεν μπαίνουν στη διαδικασία να στηρίξουν μία χώρα (εν προκειμένω την Ελλάδα), για να την αφήσουν μετά να πέσει.

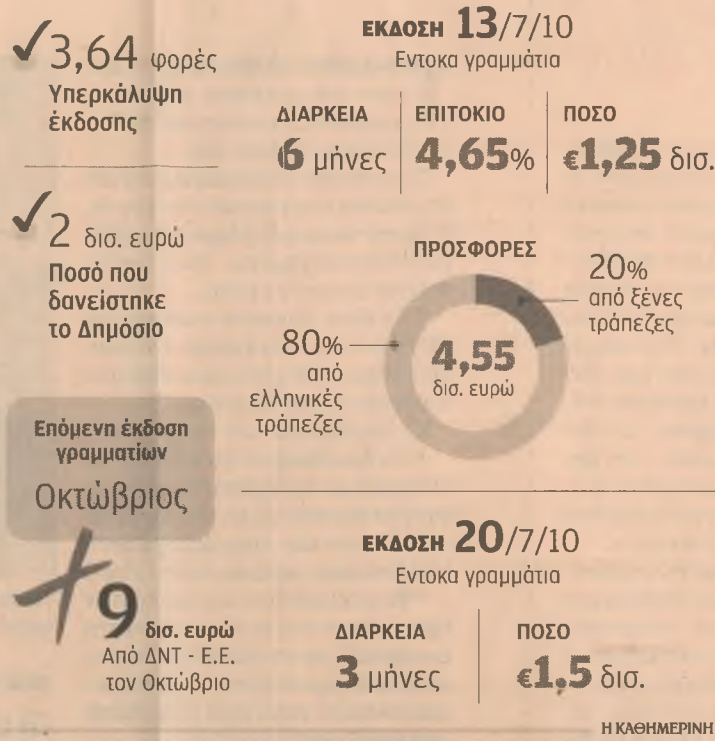
2. Ο ευρωπαϊκός μηχανισμός στήριξης. Αμέσως μετά την παρο-

χή 110 δισ. ευρώ στην Ελλάδα, η Ε. Ε. και ΔΝΤ δημιούργησαν ένα παρόμοιο μηχανισμό στήριξης κάθε ευρωπαϊκής χώρας που θα έχει ανάγκη. Αυτή τη στιγμή, η ΕΚΤ αγοράζει κρατικά ομόλογα για να στηρίξει τις τιμές τους. Συνολικά, έχει αγοράσει κρατικούς τίτλους χωρών της Ευρωζώνης αξίας 60 δισ. ευρώ, ενώ μόνον από τους ελληνικούς εκτιμάται ότι έχει συγκεντρώσει περίπου 35-40 δισ. ευρώ. Ωστόσο, στους κόλπους της ΕΚΤ συζητείται εντόνως το πότε θα σταματήσει αυτό το πρόγραμμα, ενώ κεντρικοί τραπεζίτες χωρών της Ευρωζώνης (μεταξύ των οποίων και ο Έλληνας διοικητής της ΤτΕ κ. Γ. Προβόπουλος), έχουν δηλώσει ότι δεν αποκλείεται τα ομόλογα αυτά η ΕΚΤ να τα πωλήσει στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης.

Αναλυτές σημειώνουν ότι ο ΕFSF μπορεί να δανειστεί για να αγοράσει τα ομόλογα αυτά και μετά να τα πωλήσει με τη σειρά του στην Ελλάδα. Γιατί, όμως, να το κάνει αυτό;

Η απόφαση είναι καθαρά πολιτική. Η αξία των ελληνικών ομολόγων έχει απομειωθεί αρκετά (υπολογίζεται στο 30%) εξαιτίας της κρίσης που διανύει η χώρα. Ετσι, τα ομόλογα που έχει αγοράσει η ΕΚΤ και μπορεί να πωλήσει στο ΕFSF έχουν αξία αυτή τη στιγμή πολύ μικρότερη σε σχέση με το χρέος που έχει εγγράψει η Ελλάδα ότι να εξεδώσει. Αν για παράδειγμα, το ΕFSF αγοράσει από την ΕΚΤ 60 δισ. ευρώ ελληνικά ομόλογα και τα πωλήσει στην Ελλάδα, τότε η χώρα θα μπορεί να διαγράψει χρέος που εκτιμάται ότι ανέρχεται σε περίπου 80-90 δισ. ευρώ. Με τον τρόπο αυτό, αναλυτές υποστηρίζουν πως «η Ελλάδα δεν θα έχει κάνει ποτέ αναδιάρθρωση, αλλά θα έχει καρπωθεί των πλεονεκτημάτων μιας τέτοιας κίνησης και ταυτόχρονα δεν θα έχει θίξει τα συμφέροντα των επενδυτών που είχαν αγοράσει ελληνικά ομόλογα».

Ο δανεισμός έως τον Οκτώβριο

Η απόφαση πώλησης ομολόγων μέσω του μηχανισμού στην Ελλάδα είναι καθαρά πολιτική και δεν εξαρτάται μόνο από τον πρόεδρο της ΕΚΤ, Ζ.-Κ. Τρισέ, που στη φωτογραφία ακούει με προσοχή, μαζί με τον επίτροπο Ρεν, τα όσα λέει ο πρόεδρος του Eurogroup Ζ.-Κ. Πουνκέρ.

Το χρονοδιάγραμμα των εκδόσεων

Το ποσό των 2,4 δισ. ευρώ θα προσπαθήσει να δανειστεί ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους αυτήν την εβδομάδα εκδίδοντας έντοκα γραμμάτια 3μηνης διάρκειας. Το επόμενο βήμα της Ελλάδας στις αγορές θα γίνει τον Οκτώβριο, οπότε εκτός αηροόπου θα ακολουθηθεί η ίδια τακτική. Δηλαδή, της έκδοσης γραμματίων τριών και έξι μηνών, με απώτερο στόχο την έκδοση ομολόγων εντός του 2011. Κρίσιμος παράγοντας για την έκδοση ομολόγων είναι η επίτευξη του στόχου για τη μείωση του ελλείμματος όπως προβλέπεται στο Μνημόνιο, ενώ θεωρείται ότι αν το έλλειμμα μειωθεί περισσότερο απ' ό, τι προβλέπεται, τότε μπορεί η Ελλάδα να επανακόμψει στις αγορές πιο γρήγορα από το δεύτερο εξάμηνο του 2011. Μάλιστα, δεν μπορεί να αποκλειστεί και το ενδεχόμενο μιας ομολογιακής έκδοσης 2ετούς διάρκειας στους πρώτους μήνες του 2011. Ωστόσο, αναλυτές αναφέρουν ότι κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ παρακινδυνευμένο. Πάντως, αν όλα πάνε καλά με την εφαρμογή του Μνημονίου και με τις εκθέσεις της τρόικας για την πορεία υλοποίησης των μέτρων, τότε είναι πολύ πιθανό ακόμα και μέσα στο φθινόπωρο του 2011 να πραγματοποιηθεί κάποιο road show στο εξωτερικό, για να επικοινωνήσει η κυβέρνηση τα «καλά νέα».

Η οικονομική κρίση λύγισε την Ατλάντικ και η καταστροφολογία φόβισε την Aldi

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Πολύ νωρίτερα από όσο η ίδια η αγορά προέβλεπε επέρχονται οι ανακατατάξεις στον λιανεμπορικό χάρτη της χώρας και ειδικότερα στον κλάδο των υπεραγορών τροφίμων. Οι πρόσφατες αρνητικές εξελίξεις στις αλυσίδες Ατλάντικ και Aldi μπορεί να έχουν διατεκτικές αιτίες, έχουν όμως κοινό παρονομαστή: την οικονομική κρίση, είτε αυτή εκδηλώνεται ως αλλαγή της καταναλωτικής συμπεριφοράς είτε ως επιφυλακτικότητα των επενδυτών για τις αντοχές της ελληνικής οικονομίας.

Και εάν η αίτηση υπαγωγής της Ατλάντικ στο άρθρο 99 του πρωτογεντικού κώδικα, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία συνδιαλλαγής με τους πιστωτές της για τη ρύθμιση των χρεών της και ουσιαστικά να προστατευθεί από κατασχέσεις, ήταν εξέλιξη εν πολλοίς αναμενόμενη, δεν ισχύει το ίδιο με την Aldi, η οποία αφενδίας αποφάσισε να αποχωρήσει από την ελληνική αγορά.

Με μόλις 1,5 χρόνο παρουσίας οι επενδύσεις ήδη 1,2 δισ. ευρώ με καταστήματα, οικόπεδα και κέντρα διανομής, με 700 εργαζομένους και, το κυριότερο ίσως, με ικανοποιητική πορεία τζίρου λόγω της στροφής των Ελλήνων καταναλωτών στις εκπωτικές αλυσίδες και στα προϊόντα ιδιοκτης ετικέτας, η απόφαση της Aldi μοιάζει εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον περίεργη.

Οι πρώτες ενδείξεις

Κάποια πρώτα σημάδια ωστόσο είχαν διαφανεί από τις αρχές του έτους, όταν η Aldi «πάγωσε» εν μέρει το επενδυτικό της πρόγραμμα, μεταιώνοντας την έναρξη λειτουργίας του κέντρου διανομής της Πάτρας, επένδυση ύψους 30 εκατ. ευρώ, και ανοί-

Στις αρχές του έτους, η Aldi «πάγωσε» εν μέρει το επενδυτικό της πρόγραμμα, μεταιώνοντας την έναρξη λειτουργίας του κέντρου διανομής της Πάτρας και επιβράδυνε την επέκταση του δικτύου της. Ήταν οι πρώτες ενδείξεις αποχώρησής της από την Ελλάδα.

γοντας λιγότερα καταστήματα από ό, τι προβλεπόταν στον αρχικό σχεδιασμό. Πίσω από την απόφαση της κεντρικής διοίκησης της Aldi φέρεται να βρίσκεται η ανησυχία -η οποία είχε ενταθεί κυρίως την άνοιξη από τη διαρκή φημολογία που είχε αναπτυχθεί εντός και εκτός Ελλάδος- ότι η ελληνική οικονομία δεν θα αντέξει και πιθανώς η Ελλάδα θα βρεθεί εκτός Ευρωζώνης. Αρνητικά ως ένα βαθμό φέρεται να συνεβάλλαν και οι αλληπάλληλες διοικητικές αλλαγές στα ανώτερα κλιμάκια της Aldi Hellas.

Το μάλλον άδοξο τέλος της Aldi στην Ελλάδα έχει βεβαίως να κάνει και με τα χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς: μια αγορά μικρού μεγέθους, με καταναλωτές

που είναι πολύ περισσότερο πιστοί στα επώνυμα προϊόντα από ό, τι οι Βορειοευρωπαίοι, ακολουθώντας περισσότερο το αμερικανικό μοντέλο καταναλώσης. Επιπλέον, η οικονομική κρίση έχει επιβάλει πολύ έντονο ανταγωνισμό τιμών και προσφορών μεταξύ των παραδοσιακών αλυσίδων σούπερ μάρκετ τόσο στα επώνυμα προϊόντα όσο και στα προϊόντα ιδιαιδικής ετικέτας στα οποία επενδύουν πλέον μεγάλα κεφάλαια οι γνωστοί μεγάλοι όμιλοι του χώρου. Σε μια αγορά λοιπόν με αυτά τα χαρακτηριστικά, το μικρό μερίδιο που αναλογεί στους hard discounters το κατέλαβε η πρώτη μεγάλη του είδους, η Lidl, ανοίγοντας τα πρώτα καταστήματά της το 1999, μερίδιο

που μάλλον θα αυξηθεί μετά και την αποχώρηση του μοναδικού ανταγωνιστή της, της Aldi.

Η περίπτωση Ατλάντικ

Πολύ διαφορετικές βεβαίως είναι οι αιτίες που οδήγησαν την Ατλάντικ ένα βήμα πριν από την πτώχευση. Δανθασμένοι χειρισμοί, διαμάχες μεταξύ των μετόχων και συσσωρευμένες ζημιές βρίσκονται πίσω από την αναπόφευκτη υπαγωγή της στο άρθρο 99, προβλήματα που βεβαίως εντάθηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης και της επακόλουθης μείωσης των πωλήσεων.

Αν και οι φήμες περί υπαγωγής στο άρθρο 99 είχαν ξεκινήσει ήδη από τις αρχές του 2010, η διαταγή πληρωμής για ποσό 516.686

ευρώ κατόπιν αιτήσεως της εταιρείας Φλώριδης ΑΕΒΕΚ που έφτασε στην Ατλάντικ στις 7 Ιουλίου ανάγκασε την εταιρεία να αναζητήσει προστασία από τους πιστωτές της. Η συζήτηση του αιτήματος ορίστηκε για τις 27/10/2010, ενώ το δικαστήριο χορήγησε στην εταιρεία προσωρινή διαταγή που αναστέλλει -μέχρι την εκδίκαση- τις ατομικές διώξεις των πιστωτών σε βάρος της εταιρείας. Η Ατλάντικ έκλεισε τη χρήση του 2009 με ζημίες ύψους 14,8 εκατ. ευρώ έναντι ζημιών 5 εκατ. ευρώ το 2008. Το α' τρίμηνο του 2010 η εταιρεία κατέγραψε ζημίες 2,9 εκατ. ευρώ έναντι ζημιών 2,4 εκατ. ευρώ το α' τρίμηνο του 2009 και οι υποχρεώσεις της ανέρχονταν σε 308 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 45 εκατ. ευρώ πρόκειται για δανειακές υποχρεώσεις. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της, σύμφωνα με επιστολή της Ατλάντικ στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ανέρχονται στο ποσό των 20,6 εκατ. ευρώ.

Οι μεγάλοι «παίκτες» που απομείνουν στο παιχνίδι ήδη εκδηλώνουν ενδιαφέρον, αν όχι για την εξαγορά ολόκληρων εταιρειών -μιας και η δυσχερής οικονομική συγκυρία δεν επιτρέπει τέτοιες κινήσεις- αλλά για την απόκτηση μέρους του δικτύου των καταστημάτων. Από την πλευρά της ΑΒ Βασιλόπουλος, διά του διευθύνοντος συμβούλου της κ. Κ. Μακρίνα, το ενδεχόμενο εξαγοράς καταστημάτων της Aldi ή της Ατλάντικ μένει ανοικτό, ενώ από την πλευρά της Carrefour -Μαρινόπουλος φέρεται να υπάρχει ενδιαφέρον για την εξαγορά ακινήτων που διαθέτει η Aldi.

Συμπέρασμα: θα επιβιώσουν -όπως σε κάθε αγορά- όσοι έχουν επαρκή κεφάλαια για να στηρίξουν τις επιθετικές τιμολογιακές τους πολιτικές και έχουν εδραιωθεί στη συνείδηση των καταναλωτών.

Ικανοποίηση και συστάσεις από το ΔΝΤ

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ

«Η κυβέρνηση έχει κάνει μια δυνατή αρχή με το πρόγραμμα, αλλά οι προκλήσεις παραμένουν», τονίζει το ΔΝΤ σε ενδιάμεση έκθεσή του στην οποία διαπιστώνει ταχεία ρυθμούς και αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή του προγράμματος σταθεροποίησης, αλλά ταυτόχρονα επισημαίνει ότι η παραοικονομία και οι υψηλές δαπάνες για τα νοσοκομεία και τα ασφαλιστικά ταμεία εγκυμονούν κινδύνους. Οι συντάκτες της έκθεσης -την ευθύνη έχουν οι Πολ Τόμσον και Μάρτιν Μισουλκίεν-δελώνουν «εντυπωσιασμένοι» από την αποφασιστικότητα με την οποία υλοποιείται το πρόγραμμα. Κάνουν λόγο για σημαντικές τομές και μεταρρυθμίσεις «που δεν τόλμησαν άλλες κυβερνήσεις τα τελευταία χρόνια», και περιγράφουν με ενθαρρυντικά σχόλια την πορεία του προϋπολογισμού. «Με βάση τα στοιχεία του πενταμήνου το έλλειμμα έχει μειωθεί σημαντικά, πολύ περισσότερο απ' ό,τι είχε προγραμματιστεί», αναφέρεται χαρακτηριστικά, και τονίζεται ότι «οι ελληνικές αρχές έχουν κάνει πρόοδο θέτοντας τα δημοσιονομικά σε μία βιώσιμη τροχιά».

Κοινωνική δυσφορία

Επισημαίνεται, πάντως, η ανησυχία της κυβέρνησης για την κοινωνική δυσφορία και καλείται να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στις αγορές ότι δεν συμβιβάζεται ούτε με τα κλειστά επαγγέλματα, ούτε με τις υπερχρεωμένες δημόσιες επιχειρήσεις. Επίσης, θετικά αποτιμάται η προώθηση του Καλλικράτη, και σε ανάλογο πνεύμα σχολιάζονται κινήσεις όπως η προσπάθεια εξυγίανσης του ΟΣΕ. Αν και σημειώνεται η βελτίωση των στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ, επισημαίνεται η ανάγκη περαιτέρω βελτίωσης ειδικότερα στους τομείς της υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης.

Ταυτόχρονα, διαπιστώνεται σημαντική αύξηση του πληθωρισμού και επισημαίνεται η ανάγκη να καμφθεί η αντίσταση που προβάλλεται από τα κλειστά επαγγέλματα. «Επειδή οι αυξήσεις των έμμεσων φόρων δεν έχουν απορροφηθεί από την αγορά λόγω της κάμψης στην κατανάλωση, θα πρέπει να υπάρξει επιτάχυνση και εμβάθυνση των μέτρων που αφορούν τις μεταρρυθμίσεις της αγοράς, των προϊόντων και των υπηρεσιών σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή».

Τραπεζικός τομέας

Το Ταμείο παρακολουθεί με προσοχή τις τελευταίες εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα. Η έκθεση σημειώνει ότι τον Μάρτιο του 2010 ο συντελεστής κεφαλαιοποίησης μειώθηκε στο 12,9% από το 13,2% που ήταν τον Δεκέμβριο του 2009, αλλά παραμένει αρκετά υψηλότερα από το 8% που είναι το ελάχιστο αποδεκτό. Εκτιμάται τέλος ότι η στήριξη που παρέχεται από την ΕΚΤ, όπως και ο μηχανισμός χρηματοπιστωτικής σταθερότητας που ψηφίστηκε πρόσφατα από τη Βουλή, προσφέρουν σημαντικές εγγυήσεις στο τραπεζικό σύστημα.

Υψηλός δανεισμός και χρέη «πνίγουν» τις εισιγμένες στο Χ.Α.

Του ΑΝΕΣΤΗ ΝΤΟΚΑ

Ο αυξανόμενος δανεισμός πνίγει τις εισιγμένες επιχειρήσεις, καθώς το α' τρίμηνο του 2010 οι συνολικές πιστώσεις έφθασαν τα 44,1 δισ. ευρώ έναντι 42,4 δισ. ευρώ που ήταν ο δανεισμός των επιχειρήσεων το τελευταίο τρίμηνο του 2009. Ανάλογη εικόνα, λένε οι αναλυτές, θα δούμε και το β' τρίμηνο του 2010, αφού η εποχή που διανύουμε είναι ιδιαίτερως επιβαρυνμένη με τα 2/3 των επιχειρήσεων να λειτουργούν για να αποπληρώσουν τις τραπεζικές τους υποχρεώσεις. Μόνο τρεις κατηγορίες εισιγμένων βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε καλύτερη θέση.

Πρόκειται για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις που έλαμβάνουν τα θετικά μηνύματα από τη μικρή ανάκαμψη των ξένων αγορών, ενώ αρκετές από αυτές έχουν δανειστεί και σε άλλο νόμισμα πλην του ευρώ.

Η δεύτερη κατηγορία των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζει ορθολογικά τον δανεισμό της είναι οι κλάδοι με τις ανελαστικές δαπάνες, όπως είναι τις ενέργειες, τις υδρευσες, των τηλεπικοινωνιών, των φαρμάκων και των τροφίμων. Υπάρχει, τέλος, και η τρίτη κατηγορία των εισιγμένων, που το κλάσμα της λειτουργικής κερδοφορίας (EBITDA) προς τον σύνολο των χρεωστικών τόκων είναι πολύ πιο ψηλά από το 1 και ασφαλώς αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση τον δανεισμό τους. Όσες επιχειρήσεις έχουν αποτέλεσμα κάτω της μονάδας είναι ήδη στην κόκκινη γραμμή.

Το αγκάθι της φειντής χρονιάς για τον δανεισμό των εισιγμένων είναι ότι οι τράπεζες αύξησαν τα επιτόκια χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις, εξαιτίας της ύφεσης στη χώρα μας, το χρέη έγινε ακόμη πιο ακριβό και όσες επιχειρήσεις δεν πρόλαβαν να μετατρέψουν τον βραχυπρόθεσμο δανεισμό σε μακροπρόθεσμο βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική θέση. Όπως έβαν και τα συνολικά αποτελέσματα του 2010, ούτε οι ισχυρότερες -από πλευράς ρευστότητας- επιχειρήσεις βραχυπρόθεσμα έμειναν ανεπηρέαστες, λόγω της γενικότερης προσέγγισης της οικονομίας. Όσες εισιγμένες κατάφεραν να διατηρήσουν την κερδοφορία τους το πέτυχαν λόγω της σοβαρής μείωσης των λειτουργικών εξόδων που πραγματοποιούν από το 2008 μέχρι και σήμερα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ένας ισχυρός παράγοντας μεσομακροπρόθεσμης ασφάλειας για μια εταιρεία είναι η ρευστότητα της.

Υψηλό βραχυπρόθεσμο δανεισμό φαίνεται να έχουν οι εταιρείες Μετάλλων. Οι εταιρείες του κλάδου ευελπιστούν η πορεία των μετάλλων στα χρηματιστήρια του εξωτερικού (Λονδίνου - Νέας Υόρκης - Σικάγου) να βοηθήσουν σε μία βελτίωση της ρευστότητας τους και έτσι να μειώσουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους. Από τους κλάδους με υψηλό βραχυπρόθεσμο δανεισμό και μειωμένη ρευστότητα είναι οι Ιχθυοκαλλιέργειες, ενώ απογοητευτική είναι η εικόνα και στο εμπόριο.

Σύμβαση όχι και τόσο συλλογική

Του ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Απαγόρευε το Μνημόνιο τις αυξήσεις των αμοιβών στον ιδιωτικό τομέα; Σημαίνει, λοιπόν, η υπογραφή της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) ότι «ανατράπηκε και ξεπεράστηκε η απαίτηση και απαγόρευση για μηδενικές αυξήσεις», μάλιστα «ακυρώνοντας την απαγόρευση της τρόικας και των δανειστών», όπως διαλαλεί η πλειοψηφία της ΓΣΕΕ. Δηλαδή, δεν είναι «Πουλημένη στο κεφάλαιο η ΓΣΕΕ (που) υπέγραψε τριετή σύμβαση μείωσης μισθών», όπως την κατηγορεί το Κ.Κ.; Σε ποιον τελικά ανήκει η «διάσωση» της ΕΓΣΣΕ αφού, στην αντίληψη του εκπροσώπου του ΣΕΒ, η συμφωνία «αποτυπώνει τη βούληση του ιδιωτικού τομέα -που παραμένει ζωτανάνος- να προστατευθεί το εισόδημα των εργαζομένων του»;

Μάζεψε, στο μεταξύ και η κυβέρνηση τα δικά της «ψίκουλα δημοσιότητας», με την προ ολίγων εβδομάδων παρό-

Στην ανάλυση του Μνημονίου σημειώνεται ότι «το πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει όρους και προϋποθέσεις σχετικά με τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα».

τρυνση-παρέμβαση του πρωθυπουργού «συμφωνήστε εσείς ακόμη κι αν δεν είναι πάγωμα αμοιβών, κι ως ξεπερνά το Μνημόνιο». Κι ως είχε, τις ίδιες, περίπου, μέρες ο υπουργός Οικονομικών δείξει προς την αντίθετη κατεύθυνση, κηρύσσοντας την ανάγκη παγώματος των ονομαστικών αμοιβών για μια τριετία. Αλήθεια, γιατί είναι, σήμερα, σωστό και αποδεκτό να μην προσαρμόζονται οι ονομαστικές αμοιβές περισσότερο από τον μέσο πληθωρισμό της ζώνης στην οποία τυπώνεται το νόμισμά μας και δεν ήταν τα προηγούμενα χρόνια; Καμία εξήγηση, καμία αυτοκριτική ώστε κάπως να εξηγηθεί «πού πήγαν τα λεφτά» και πώς φτάσαμε να αγοράζουμε τόσα πολλά από τους Γερμανούς και άλλους κατασκευαστές των θαυμαστών καταναλωτικών αγαθών «μας». Δεν ήμασταν, τόσα χρόνια, η μοναδική χώρα στην οποία συνδίδεται, επιχειρήσεων και εργαζομένων, μοίραζαν ένα πληθωριστικό και δανεικό εισόδημα; Μεγαλώνοντας την τρύπα του προϋπολογισμού, του εμπορικού ισοζυγίου και των οικογενειακών χρεών.

Δυστυχώς, η «πασσοκοδεξιά» πλειοψηφία της ΓΣΕΕ καλλιεργεί την ψεύτικη πεποίθηση ότι επιτεύχθηκε κάτι καλό για τους εργαζομένους επειδή δεν πέρασε η «απαγόρευση» του Μνημονίου. Είναι αλήθεια ότι μια από τις προϋποθέσεις των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ήταν και η «διασφάλιση ότι οι κατώτατοι μισθοί της τρέχουσας περιόδου θα παραμείνουν αμετάβλητοι σε ονομαστική αξία για 3 χρόνια» (Παράρτημα IV, σελ. 24).

Ηταν όμως απολύτως σαφές ότι η επιλογή αυτή, απαραίτητη για μια ταχεία διόρθωση της ανταγωνιστικότητας, δηλαδή μια αμεσότερη «εσωτερική υ-

ποτίμηση» τελούσε υπό την προϋπόθεση συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων. Γι' αυτό άλλωστε, στην ανάλυση στρατηγική του Μνημονίου σημειώνεται ότι «το πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει όρους και προϋποθέσεις σχετικά με τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα» (Έκθεση Eur. Επιτροπής, Occasional Papers 61, σελ. 26). Μάλιστα, στο ίδιο σημείο περιγράφεται πως «Αντίθετα, σημειώνεται στο ίδιο ντοκουμέντο, το πρόγραμμα προβλέπει ενίσχυση των μηχανισμών καθορισμού των μισθών η οποία θα υποστηρίξει την προσαρμογή μέσω των δυνάμεων της αγοράς».

Αυτή την ευθύνη ανέλαβαν όσοι κάθισαν στο τραπέζι της συζήτησης και την ίδια θα χρειαστεί να «εξειδικεύσουν» όσοι συζητήσουν σε κλαδικό ή ομοιοπαγγελματικό επίπεδο, τις αντίστοιχες συμβάσεις. Η συνθήεια θέλει τις επερχόμενες της ΕΓΣΣΕ συζητήσεις να ξεκινούν από τα «ελάχιστα» αυτά και να προσθέτουν κάτι ακόμη, κάποτε μάλιστα κάτι πολύ καλύτερο. Στην παρούσα φάση, θα ήταν χρήσιμο να έχουν κατά νου την παράγραφο 7 του δεύτερου άρθρου του Νόμου με τον οποίο ενέκρινε η Βουλή τα Μέτρα Στήριξης, δηλαδή του Μνημονίου.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι οι όροι των ειδικότερων συμβάσεων (ομοιοπαγγελματικών και κλαδικών) «μπορούν να αποκλίνουν έναντι των αντίστοιχων όρων της Εθνικής Σύμβασης». Δίνεται μάλιστα η δυνατότητα να «ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια» με απόφαση του υπουργού Εργασίας. Εδώ ακριβώς πρόκειται το «αυτί». Προς τιμήν του, ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ Γιάννης Παναγόπουλος ζήτησε από τα κλαδικά συνδικάτα να δώσουν προτεραιότητα στην προστασία των θέσεων εργασίας» και υπογράμμισε ότι πρόκειται για το «μέγιστο διακύβευμα».

Δεν μπορώ παρά να συμφωνήσω με τον κ. Παναγόπουλο. Όμως, τα περισσότερα από τα μέλη του, οι μεγάλες ομοσπονδίες τραπεζικών, τηλεπικοινωνιών και άλλων δευτερίων ελάχιστα κινδυνεύουν με απώλεια ευκαιριών απασχόλησης. Γι' αυτό νοιάζονται τόσο τρυφούτγια για το κεκτημένο εισόδημα. Το ίδιο ισχύει και στην επιχειρηματική πλευρά. Εξίαν αυξήσεις με τη «σιγουριά» ότι θα τα ξαναπάρουν πίσω από τους μισθικούς «τους» με ένα καλό κέρδος.

Αυτό που συνδέει τις δύο λογικές είναι ο πληθωρισμός και η μόνη πραγματική αφαίμαξη της αγοραστικής δύναμης, που τον συνοδεύει. Αυτό απέδειξε, για μιν ακόμη φορά, η βλακώδης όσο και καταστροφική επιμονή της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων να περάσουν στις τιμές τους και τους φόρους και όσα τους αφαιρεί η μείωση του τζίρου, ακόμη και τον κίνδυνο μελλοντικής απαλές εοδόων.

Οι εξελίξεις μέχρι στιγμής δικαιώνουν εκείνη την πλευρά που πιστεύει ότι μπορούμε να συνεχίσουμε να εξαπολύουμε τους δανειστές και συμμάχους μας και, βεβαίως, τους φορολογούμενους των κρατών που μας έχουν δανείσει το σω-στό του Μνημονίου. Σίγουρα αυτό δεν αποτελεί νίκη κανενός, παρά μόνον ήττα της κοινής λογικής, της νοικοκυροσύνης και της φιλοτιμίας. Κρίμα!

Η Ελλάδα του 2020

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑΗ*

Πριν από τρία χρόνια παρουσιάσαμε ένα πρόγραμμα βασισμένο σε τέσσερις άξονες: να γίνει το Επιμελητήριο ακόμα πιο χρήσιμο για τα μέλη του, να αναπτύξει περισσότερες δράσεις στις ΗΠΑ, να αναπτυχθεί στην ελληνική περιφέρεια και, τέλος, να αναδείξει το κοινωνικό του πρόσωπο. Σήμερα μπορούμε με υπερφάνεια να πούμε ότι πετύχαμε όλους αυτούς τους στόχους. Αυτό μας δίνει σήμερα τη δυνατότητα αφενός να επιμεινουμε στην εξυπηρέτηση αυτών των στόχων, αφετέρου δε να υλοποιήσουμε και το Vision 2020, δηλ. το μεγάλο όραμα που θέσαμε για το πώς θέλουμε την Ελλάδα του 2020. Το όραμα που λείπει σήμερα από την Ελλάδα.

Θέλουμε ένα κράτος σύγχρονο, χωρίς δομικές αγκυλώσεις, χωρίς διαφθορά, με διαφάνεια, με σεβασμό στον πολίτη, με ενθάρρυνση στο επιχειρείν, ένα κράτος δίκαιο και κοινωνικό και μία οικονομία ανταγωνιστική. Αυτό είναι το όραμά μας. Εναλείο μας είναι ένα νέο αναπτυξιακό τέλο, που από τις περασμένες γενικές βουλευτικές εκλογές έχουμε συγκεκριμένα προτείνει στις πολιτικές δυνάμεις τις χώρες. Το μοντέλο αυτό καταγράφηκε σαν την πιο αξιόπιστη οικονομική και αναπτυξιακή πρόταση των τελευταίων 50 ετών που επεξεργάστηκαν ο καθ. Γιάννης Στουρνάρας του IOBE και ο κ. Nikos Βρεττός της Boston Consulting Group. Εργαλεία μας είναι ακόμα μία σειρά δράσεων που σκοπό έχουν να προβληματούσουν, να παραδειγματίσουν και να παρακινήσουν την πολιτική ηγεσία, τους πολίτες και τον επιχειρηματικό κόσμο. Εμείς καινοτομούμε και πρωτοτυπούμε. Δεν είναι τυχαίο ότι οι Ευρωπαϊκές ηγέτες ακολούθησαν πρόσφατα βάζοντας το δικό τους Οραμα 2020 σε σχέση με τη μελλοντική τους περιβαλλοντική πολιτική και πρακτική.

Σήμερα αντιμετωπίζουμε την πραγματικότητα του Μνημονίου, το οποίο στερείται αναπτυξιακής διάστασης. Αυτό, όμως, είναι μεγάλο λάθος γιατί μπορεί η προσπάθεια για δημοσιονομική εξισορρόπηση να καταλήξει να γίνει βωμός θυσίας της ανάπτυξης. Γι' αυτό χρειάζεται ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Τι σημαίνει πρακτικά αυτό; Λιγότερο και πιο αποτελεσματικό κράτος με έμφαση στην ολοκλήρωση των αναγκών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνουν, ανάμεσα σε άλλα, λελογισμένες ιδιωτικοποιήσεις, ορθολογική αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου χωρίς ταμπό και με σύγχρονες μεθόδους, έξιηνα συστήματα υποκατάστασης των φόρων, ολοκλήρωση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, απελευθέρωση των υπηρεσιών χωρίς άτολμες ρυθμίσεις, ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, απλοποίηση της νομοθεσίας με φαντασία αλλά και πρακτικότητα, σύνδεση της παιδείας με την επιχειρηματικότητα, σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό, αλλαγή προσανατολισμού στο γεωγραφικό μας μοντέλο και διάχυση της έννοιας της πρόοισης ανάπτυξης σε όλες αυτές τις δράσεις. Να δημιουργήσουμε ένα σταθερό νομοθετικό περιβάλλον, ένα σταθερό φορολογικό πλαίσιο που δεν θα κρύβει αφηνιδιασμούς. Να θεωρήσουμε τον πολίτη έντιμο στη συμπεριφορά του προς το κράτος και να τον τιμωρήσουμε αμέλεια αν προδώσει αυτήν την εμπιστοσύνη.

Είναι μια κοινή συνειδηση ότι η σημερινή βαθιά κρίση αποτελεί τη μοναδική ευκαιρία για την Ελλάδα να ξεκατίζει τις δομές της για να γίνει ένα σύγχρονο κράτος ανάξιο των ελπίδων του λαού της: η Ελλάδα του 2020.

* Πρόεδρος Ελλνιο-Αμερικανικού Επιμελητηρίου

Ο φαύλος κύκλος και οι ενάρτεροι κύκλοι...

Του ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΛΑΖΑΡΙΑΗ*

Το σχέδιο της Ν.Δ. δεν χτυπάει μόνο το έλλειμμα. Χτυπάει ταυτόχρονα και το χρέος! Από τώρα. Με αξιοποίηση της ακίνητης δημόσιας περιουσίας.

Οι υψηλοί φόροι βυθίζουν τη χώρα σε πιο μεγάλη ύφεση. Το Μνημόνιο οδηγεί σε υπερχρέωση! Όχι σε «εξυγίανση»...

Το Μνημόνιο δεν κάνει αυτά που διακρίνει. Δεν περιέχει «αντισταθμιστικά μέτρα». Ετσι μειώνει το διαρθρωτικό έλλειμμα, αλλά αυξάνει το κυκλικό (με τη βαθύτερη ύφεση που προκαλεί)!

Με το Σχέδιο της Ν.Δ., γίνεται καλύτερα στοχευμένη «προσαρμογή». Αρα μικρότερη και πολύ πιο αποτελεσματική. Κι έτσι μηδενίζεται το έλλειμμα σε δύο χρόνια! Ενώ σύμφωνα με το Μνημόνιο, έπεται από τέσσερα χρόνια το έλλειμμα δεν θα έχει εκμεινιστεί ακόμα...

Από την άλλη πλευρά, το Σχέδιο της Ν.Δ. – κι αυτό είναι το δεύτερο ποιοτικό στοιχείο του – δεν χτυπάει μόνο το έλλειμμα. Χτυπάει ταυτόχρονα και το χρέος! Από τώρα. Με αξιοποίηση της ακίνητης δημόσιας περιουσίας...

Και προβλέπει ότι μέσα σε μια διετία θα έχει συγκρατήσει τη διόγκω-

και τους όρους του. Και «με τα χέρια λυμένα» στη συνέχεια, να υιοθετήσει αληθινά αναπτυξιακές πολιτικές – κυρίως δραστική μείωση των φόρων! – που σήμαρα τις απαγορεύει το ίδιο το Μνημόνιο.

Ενώ σήμερα οι υψηλοί φόροι βυθίζουν τη χώρα σε πιο μεγάλη ύφεση...

• Σε ό,τι αφορά τα ποσοτικά στοιχεία, το Σχέδιο είναι αρκετά προσημένο:

Έχουν υπολογίσει προσεκτικά πόσα συστατικά μέτρα χρειάζονται για να αντιμετωπιστεί το διαρθρωτικό έλλειμμα. Και προκύπτει ότι όσα πάρθηκαν ήδη αρκούν. Δεν χρειάζονται άλλα...

Έχουν υπολογίσει ακόμα, πόσα αντισταθμιστικά μέτρα τόνωσης της αγοράς χρειάζονται για να εξουδετερωθεί το κυκλικό έλλειμμα. Επίσης, ποια είναι αυτά και πόσο αποδίδει το καθένα.

Για τη συγκράτηση-μείωση του χρέους έχουν υπολογίσει διαφορετι-

Το ασφαλιστικό της ΔΕΗ

Της ΜΙΡΑΝΤΑΣ ΞΑΦΑ*

μεταξύ άλλων τα εξής: Από το 1966, που με απόφαση της τότε κυβέρνησης τέθηκε σε ισχύ ο νέος Κανονισμός Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ, μέχρι την μετοχοποίηση της εταιρείας το 1999, οι εισφορές του προσωπικού πα-ραχωρούνταν άτοκα στη ΔΕΗ για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων. Σε αντάλλαγμα αυτής της προσφοράς των εργαζομένων, η ΔΕΗ θα παραχωρούσε σύνταξη και εφάπαξ σύμ-φωνα με τους όρους του Κανονισμού. Το 1999, με τον νόμο 2773, η κυβέρνη-ση κατήργησε το σύστημα ασφαλί-σης των εργαζομένων και ίδρυσε το Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού (ΟΑΠ-ΔΕΗ) προκειμένου να εισαχθεί η ΔΕΗ στο χρηματοπιστωτικό χωρίς το «βάρος» των συντάξεων του προσωπικού. Για να γίνει αυτό, «το μεγάλο ακαθή ήταν η απειμολοκή της ΔΕΗ από τις εισφορές των εργαζομένων που είχαν ενσωματωθεί στην περιουσία της ΔΕΗ». Η περιουσία αυτή υπολο-γιίστηκε με αναλογιστική μελέτη των εταιρειών Wyatt και Prudential στα 1,54 τρια. δραχμές (4,5 δισ. ευρώ) - και όχι στα 3,5 τρια. δραχμές όπως γρά-φει η κ. Δημητράκοπούλου. Επειδή το ποσό αυτό ήταν υπέρογκο, ο τότε υ-πουργός Ανάπτυξης κ. Βενιζέλος βρήκε την εύκολη λύση: Ο Ν. 2773 α-ναφέρει ρητά ότι το κράτος αναλαμ-

βάνει να επιδοτεί το Ταμείο της ΔΕΗ από τον προϋπολογισμό έναντι του χρέους της προς τους ασφαλισμένους.

Ανέτρεξε στους προϋπολογισμούς ετών 2000-2010, που όμως δεν ανα-γράφουν το ποσό με το οποίο επιδο-τήθηκε το ταμείο της ΔΕΗ κάθε χρό-νο. Μαθαίνω όμως ότι το 2000 επι-δοτήθηκε με ποσό ύψους περίπου 350 εκατ. ευρώ από τα έσοδα ιδιωτικο-ποιήσεων, ενώ φέτος θα επιδοτηθεί με 710 - ποσό που μειώθηκε κατά 10% για φέτος μόνο, στο πλαίσιο των μέ-τρων για τη διάσωση της χώρας από τη χρεοκοπία.

Μια γραμμική προβολή αυτών των δύο ποσών στα ενδιάμεσα έτη δείχνει ότι η συνολική επιδότηση του ταμείου της ΔΕΗ από τον προϋπολογισμό στο διάστημα 2000-10 ανέρχεται στα 5,5 δισ. Αν αυτός ο υπολογισμός είναι σω-στός, το χρέος προς τους ασφαλι-σμένους όπως αυτό υπολογίστηκε στην αναλογιστική μελέτη έχει ήδη εξοφληθεί. Θα πρέπει επομένως να απο-τιμηθεί και η συνεισφορά των φο-ρολογουμένων στο κεφάλαιο της ΔΕΗ, αλλά και των καταναλωτών που χρόνια τώρα πληρώνουν το «καπέλο» του μονοπωλιακά προσφερόμενου ρεύματος της ΔΕΗ.

Τίεται βέβαια το ερώτημα κατά πό-σον ο υπολογισμός του χρέους προς

κούς μορφές αξιοποίησης της ανενερ-γής ακίνητης περιουσίας του Δημο-σίου. Εκτάσεις, τιμές, «εκμεταλλευ-σιμότητα» και «εμπορευσιμότητα», διαφόρων ειδών της ακίνητης δημό-σιας περιουσίας, καθώς και μορφές χρηματοδότησης που δίνουν ρευ-στότητα άμεσα, για πωλήσεις έπειτα από τετραετία (προχρηματοδότηση).

Ο στόχος για 45 δισεκατομμύρια σε δύο χρόνια, φαίνεται «υπερβολικός» μόνο σε όσους δεν γνωρίζουν «έ-γεθος της δημόσιας περιουσίας, είτε δεν καταλαβαίνουν πολλά από real estate.

Πρέπει λοιπόν, το ταχύτερο δυνατό να μπορέσουμε να σταθούμε στα πό-δια μας και να απαλλαγούμε από τους όρους του Μνημονίου για δύο λόγους:

• Πρώτον, για να πάσουμε να προ-καλούμε ακόμα μεγαλύτερη ύφεση που διογκώνει το έλλειμμα (από το κυ-κλικό σκέλος).

• Και δεύτερον, για να υιοθετή-σουμε μέτρα Ανάπτυξης (μείωσης των φόρων) που τελικά θα απορροφούν και το χρέος.

Συνοψίζοντας, το Σχέδιο της Ν.Δ. προτείνει «τα δύο ταυτόχρονα»:

• Ταυτόχρονα χτυπά το διαρθρω-τικό ΚΑΙ το κυκλικό έλλειμμα.

• Και ταυτόχρονα χτυπάει το έλ-λειμμα ΚΑΙ το χρέος.

Τα ποιοτικά στοιχεία του Σχ-δίου, αποτελούν την εναλλακτική στρα-τηγική: Η χώρα βγαίνει από τον «φαύλο κύκλο» της Υφέσης και μπαί-νει σε «ενάρτετους κύκλους» Ανά-καμψης και Ανάπτυξης.

Τα ποσοτικά στοιχεία του μπο-ρούμε να τα συζητάμε όσο θέλετε... Αφορούν το πότε θα βγούμε. Πάντως θα βγούμε!

Ενώ με το Μνημόνιο θα βυθι-στούμε πιο βαθιά...

* Οικονομολόγος, σύμβουλος του προέδρου της Ν.Δ.

Οι χρεοκοπίες χωρών και τα διδάγματα της ιστορίας

Του ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ*

Διαβάζοντας το βιβλίο της Κάριεν Ράινχαρτ, καθηγήτριας οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Μέρλαντ και του Κένεθ Ρόγκφορ, καθηγήτη οικονομικών στο Πανεπι-στήμιο του Χάρβαντ, «Αυτή τη φορά (τα πράγματα) είναι διαφορετικά», εκ-πληστώνται και εξοργίζεται κανείς, για-τί οι οικονομολόγοι και οι πολιτικοί έχουν ελάχιστα διδαχθεί από την ε-μπειρία του παρελθόντος. Εξετάζο-ντας 66 χώρες από πέντε πλείρους και αναλύοντας πλήθος στατιστικών στοιχείων, που καλύπτουν τουλάχισ-τον δύο αιώνες, από το 1800 έως το 2008, οι συγγραφείς περιγράφουν κρατικές χρεοκοπίες, τραπεζικές κρί-σεις, καταρρεύσεις νομισμάτων και πληθωριστικές εκρήξεις, για να δια-πιστώσουν ότι η ιστορία των χρη-ματοοικονομικών κρίσεων επανα-λαμβάνεται με σταθερή συχνότητα και αργιάδα, πλήττοντας εξίσου ά-σχημα πλούσιες και φτωχές χώρες.

Μια βασική υπόθεση του βιβλίου είναι ότι η υπερχρέωση κυβερνήσε-ων, τραπεζών, επιχειρήσεων και ι-διωτών αποτελεί βόμβα στα θεμέλια της οικονομίας, γιατί την καθιστά πε-ρισσότερο ευάλωτη σε κρίσεις επι-ποσύνης, ιδίως όταν το χρέος είναι βραχυπρόθεσμο. Το βιβλίο κυκλο-φόρησε πριν την εκδήλωση της ελ-ληνικής δημοσιονομικής κρίσης, ο-πότε αυτή δεν εξετάζεται ως ένα πα-ράδειγμα προς αποφυγήν, μιας χώρας

της Ευρωζώνης, που ζούσε με μία ω-ρολογιακή βόμβα στα θεμέλια της.

Από τα στοιχεία για 250 περι-πτώσεις χρεοκοπίας στο εξωτερικό, χρεώσεις διαφόρων χωρών από το 1800 έως το 2008, φαίνεται ότι η σύγχρονη Ελλάδα πέρασε τον μισό χρόνο της πλίστονης και εξοργίζεται κανείς, για-τί οι οικονομολόγοι και οι πολιτικοί έχουν ελάχιστα διδαχθεί από την ε-μπειρία του παρελθόντος. Εξετάζο-ντας 66 χώρες από πέντε πλείρους και αναλύοντας πλήθος στατιστικών στοιχείων, που καλύπτουν τουλάχισ-τον δύο αιώνες, από το 1800 έως το 2008, οι συγγραφείς περιγράφουν κρατικές χρεοκοπίες, τραπεζικές κρί-σεις, καταρρεύσεις νομισμάτων και πληθωριστικές εκρήξεις, για να δια-πιστώσουν ότι η ιστορία των χρη-ματοοικονομικών κρίσεων επανα-λαμβάνεται με σταθερή συχνότητα και αργιάδα, πλήττοντας εξίσου ά-σχημα πλούσιες και φτωχές χώρες.

Εκτός από τις κρίσεις χρέους, οι τραπεζικές κρίσεις είναι ιδιαίτερα συ-χνές, ακόμη και στις ανεπτυγμένες ο-ικονομίες. Στη Γαλλία κατεγράφησαν 15 από το 1800, στις ΗΠΑ 13, στην Μεγάλη Βρετανία 12 και στην Ελλά-δα μόνο δύο. Οι συγγραφείς τονίζουν ότι οι χώρες έχουν μεγαλύτερες δυ-

σκολίες να ξεπεράσουν τις χρημα-τοπιστωτικές κρίσεις από το να α-ντιμετωπίσουν τις κρίσεις χρέους. Σύμφωνα με τον Μπεν Μπέρνανκι, τον διοικητή της Κεντρικής Τράπε-ζας των ΗΠΑ, η κατάρρευση του χρη-ματοπιστωτικού συστήματος ήταν μια βασική αιτία, που η Μεγάλη Ύφεση στις ΗΠΑ το 1930 διήρκεσε μια δε-καετία, αντί να τερματιστεί σε ένα ή δύο χρόνια. Οι τραπεζικές κρίσεις εκ-δηλώνονται σε περιόδους μεγάλης διεθνούς κινητικότητας κεφαλαίων, χρηματοοικονομικής φιλελευθερο-ποίησης, ανεπαρκών ρυθμίσεων και χαλαρής εποπτείας.

Το κύμα των χρηματοπιστωτικών κρίσεων, που εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο, με την κατάρρευση της αγο-ράς στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, τη διετία 2007/2008, διέλυσε οποια-δήποτε υπόθεση ότι οι βίαιες χρη-ματοοικονομικές κρίσεις ανήκαν στο παρελθόν ή χαρακτηρίζαν μόνο α-σταθείς αναδυόμενες αγορές. Μετά τη φύσκα των εταιρειών πληροφορικis το 2001, έξι χρόνια αργότερα έσκα-σε η φύσκα της αγοράς ακινήτων, α-φού επικράτησε πάλι το «σύνδρομο της διαφορετικότητας», με το σκε-πτικό ότι η Αμερική δεν διέτρεχε κιν-δύνους, αφού διέθετε ένα καινοτόμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με νέα και πολύπλοκα χρηματοοικονομικά εργαλεία, καθώς και τη μεγαλύτερη σε μέγεθος και ρευστότητα αγορά κε-

φαλαίων στον κόσμο. Ακόμη και το ΔΝΤ στην εξαμηνιαία έκθεσή του τον Απρίλιο 2007 διέγινωσέ ότι οι κίνδυ-νοι για την παγκόσμια οικονομία ή-ταν ιδιαίτερα χαμηλοί.

Οι συγγραφείς επιμεινούν ότι η ι-στορική εμπειρία μας δίδασκε ότι θα ελλοχεύει πάντα ο πειρασμός να υ-περβεί κανείς τα λογικά όρια, να πα-ραδοθεί στην απληστία των αγορών, να συσσωρεύσει κρέη αλόγιστα, υ-πονομεύοντας όμως έτσι το χρημα-τοπιστωτικό σύστημα και την ίδια τη βιωσιμότητα της χώρας. Υπάρχουν πολλοί δείκτες που μας προειδοποι-ούν γκαίρα για την επερχ' «νπ θύελλα, αρκεί οι υπεύθυνοι μ ημ βαυκαλίζονται, όπως οι προκατοχοί τους επί αιώνες, ότι «αυτή τη φορά τα πράγματα είναι διαφορετικά». Σήμερα μάλιστα γίνεται πιο επιτα-κτική η ανάγκη επιστροφής σε ένα ασταθερότερο ρυθμιστικό πλαίσιο, ό-πως αυτό που διευκόλυνε τη σταθε-ρότητα του διεθνούς χρηματοπι-στωτικού συστήματος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πριν διαβρωθεί στην δεκαετία του '80 με οδυνήρα α-ποτελέσματα, όπως έδειξε και η πα-γκόσμια περιπέτεια του 2008.

* Ο Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρετεί ως Δι-ευθυντής του Γραφείου Τύπου και Επικοι-νωτικής Γενικής και διετέλεσε Διευθυντής του ΓΤΕ της ελληνικής πρεσβείας στην Ουά-σικτον.